

Сталінські КАДРИ

ОРГАН ПАРТКОМУ, РЕКТОРАТУ, КОМІТЕТУ ЛКСМУ,
ПРОФКОМУ І МІСЦЕВКОМУ ХАРКІВСЬКОГО
ДЕРЖАВНОГО УНІВЕРСИТЕТУ ІМЕНІ О. М. ГОРЬКОГО

№ 2 (798)

Вівторок, 18 січня 1955 р.

Ціна 20 к.

ПОЛІПШИТИ ОРГАНІЗАЦІЮ ЗАОЧНОГО НАВЧАННЯ

Наша радянська держава виявляє велике піклування про підготовку висококваліфікованих спеціалістів у всіх галузях народного господарства і культури.

Число студентів вищих учбових закладів зростає з кожним роком. У вузах нашої країни навчається в цьому році біля 2 мільйонів студентів.

Велике значення у підготовці кваліфікованих кадрів відіграє заочне навчання, що набуло в нашій країні великого розвитку. В Радянському Союзі існує багато заочних і вечірніх вузів, сотні вечірніх і заочних факультетів при стаціонарних вузах, де навчається 645 тис. студентів. Лише у 1954 році без відриву від виробництва закінчили вузи близько 60 тис. чоловік.

Ще більш широкого розвитку досягне заочне і вечірнє навчання в майбутньому. У порівнянні з 1953 роком удвоє збільшиться кількість студентів-заочників в системі вищої і середньої спеціальної освіти в 1960 році, і втричі — по сільськогосподарським і технічним спеціальностям. Буде охоплена навчанням велика кількість практиків, що займають посади інженерів і агрономів. Необхідно буде надати всемірну допомогу через систему заочного і вечірнього навчання і сотням тисяч юнаків і дівчат, що прийшли на виробництво після закінчення десятирічки і прагнуть без відриву від виробництва одержати вищу освіту.

Багаторічний досвід показав, що заочне і вечірнє навчання повністю себе виправдовує. Людина, що закінчує вищий учбовий заклад без відриву від виробництва, має великий практичний досвід і тому глибше знає справу. Багато випускників-заочників після одержання диплому можуть впевнено працювати не тільки на рядових посадах, а й на керівних. В той час, як молодь, що закінчує стаціонарні вузи і набуває ґрунтовної теоретичної підготовки, не має достатнього практичного досвіду і потребує певного часу для того, щоб на практиці зміцнити знання.

В Харківському університеті заочне навчання також посідає велике місце. Починаючи з 1946 року, вищу освіту в університеті заочно придбали 547 чоловік, причому щороку кількість випускників неухильно зростає. Якщо в 1946 році заочний відділ випустило лише 17 спеціалістів, то в 1954 році кількість випускників зростає до 124 чоловік. Серед студентів-заочників багато педагогів, робітників, партійних працівників, офіцерів Радянської Армії та ін. Вони прагнуть одержати вищу освіту для того, щоб мати змогу всі набуті знання віддати для блага і процвітання нашої Великої Батьківщини.

Незабаром у студентів-заочників розпочнуться заліки і екзамен. Заочний відділ ХДУ вже повністю підготувався до сесії — студенти одержали виклики на сесію, складено розклад заліків і екзаменів,

підготовлено значну кількість учбової і методичної літератури. До послуг заочників будуть кабінети, читальні, бібліотеки, що працюватимуть в період сесії у дві зміни. Приїжджим буде надано близько 700 місць у гуртожитках, працюватимуть їдальня, буфет. Професори і викладачі вже розпочали консультації для студентів заочного відділу.

Але слід відзначити, що в роботі заочного відділу університету є ряд істотних недоліків. Незважаючи на те, що переважна більшість студентів успішно закінчує навчання, не можна не звернути уваги на той факт, що на деяких факультетах, зокрема на фізико-математичному, багато заочників не кінчають позного курсу і залишають університет після 1—2 років навчання. Починаючи з 1946 року до цього часу, на фізико-математичний факультет було зараховано 500 чоловік, але закінчили його лише 16. Виникає законне питання: чому ректорат і зокрема заочний відділ не зацікавилися причинами подібного явища і не виправили становище? Якщо на цей факультет зараховані люди, які не бажають вчитися, слід попросити їх звільнити місця для інших студентів.

Дуже важливим також є питання про забезпечення студентів заочного відділу учбовою і методичною літературою. А з цим справа обстоїть далеко не гаразд. Деякі кафедри, зокрема політекономії, історії СРСР, не приділяють цьому питанню належної уваги і іноді обмежуються методичною розробкою лише окремих тем замість того, щоб забезпечити студентів методичною літературою з кожного предмету. Це має особливо велике значення для студентів-першокурсників, які часто не уявляють вірно того, як приступити до вивчення предмету.

Викликає подив також і той факт, що кафедра педагогіки, яка повинна в першу чергу займатися цією справою, майже зовсім усунулася від роботи над складанням методичної літератури для заочників.

До цього часу немає тісного зв'язку окремих кафедр з роботою заочного відділу. Завідуючі кафедрами майже зовсім не відвідують лекцій для заочників, не контролюють перевірку контрольних робіт викладачами, які часто затримують їх протягом одного-двох місяців.

Адміністративно-господарчій частині університету також слід звернути більше уваги на організацію нормальних побутових умов для заочників у гуртожитках. Студенти часто скаржаться на бруд у кімнатах, незадовільну роботу буфетів тощо.

Основне завдання полягає зараз в тому, щоб досягти чіткої організації заочного навчання, що забезпечить високий рівень підготовки висококваліфікованих кадрів для народного господарства і культурного будівництва нашої країни.

Огляд художньої самодіяльності

Кожного року в нашому університеті відбуваються традиційні дні художньої самодіяльності факультетів.

В цьому році міжфакультетський огляд художньої самодіяльності відбудеться у березні в недільні дні. Огляд присвячений рідно з дня заснування Харківського університету.

До участі в огляді приймаються номери у виконанні хороших дільних колективів, солістів вокалу і балету, вокальні ансамблі, жонглерів, роботи драмгуртків.

Факультети, які займають перші три місця, будуть нагороджені ототою об'єктом професійної спільки працівників культури. Учасники огляду, які займають перші місця будуть премійовані. Кращі номери ввійдуть в об'єднаний концерт, який буде даний на університетському вечорі.

ЛЕНІНІЗМ — ВІЧНО ЖИВЕ, ЖИТТЄСТВЕРДЖУЮЧЕ ВЧЕННЯ

Вчора в нашій пресі опублікована Постанова Центрального Комітету КПРС «Про день пам'яті В. І. Леніна». В цьому документі підкреслюється, що в свідомості народів нашої країни і трудящих всього світу з ім'ям Володимира Ілліча Леніна, з його вченням зв'язуються великі перемоги радянських людей в будівництві комуністичного суспільства. Тому тепер більш доцільно відзначати пам'ять В. І. Леніна не в день його смерті, що накладає печатю трауру і скорботи, а в день народження В. І. Леніна — 22 квітня, надавши цій даті значення свята, що більше відповідатиме всьому духові ленінізму як вічно живого, життєстверджуючого вчення.

В. І. Ленін, ставши на арену політичної боротьби, як вірний і послідовний учень Маркса і Енгельса, розгорнув нещадну боротьбу проти опортунізму в робітничому русі, за організацію і згуртування сил пролетаріату під прапором революційного марксизму. Ленін заснував партію нового типу — Комуністичну партію, чітко визначив її ідеологічні, тактичні, організаційні і теоретичні принципи. На основі аналізу закономірностей суспільного розвитку і спираючись на історичний досвід світового революційного руху, Ленін сміливо прокладав нові шляхи в теорії. Він творчо розвинув марксизм, створив учення про імперіалізм, створив нову закінчену теорію соціалістичної революції, озброїв партію науково обґрунтованою програмою будівництва соціалізму і комунізму.

На всіх етапах революційного руху в Росії, на всіх етапах будівництва соціалізму в нашій країні ленінські ідеї осяювали і осяють нині яскравим світлом завдання і перспективи боротьби партії, її стратегію і тактику. В найзапеклішій боротьбі з ворогами Комуністична партія провела трудящих через горнило трьох революцій. Організувавши союз робітничого класу і трудового селянства, вона добилася в жовтні 1917 року повалення влади капіталістів і поміщиків.

Після Жовтневої соціалістичної революції на плечі Комуністичної партії лягли грандіозні завдання, безприкладні за своєю складністю і трудністю, масштабами і глибиною. Керуючись безсмертним вченням марксизму-ленінізму, Комуністична партія Радянського Союзу вдихнула і організувала радянський народ на здійснення ленінського плану побудови соціалізму в нашій країні. За короткий історичний строк наша Батьківщина з відсталого аграрної країни перетворилася в могутню індустріально-колгоспну соціалістичну державу. Переборюючи величезні труднощі, йдучи по шляху, вказаному Ленінінм, партія під керівництвом Центрального Комітету на чолі з Й. В. Сталінінм привела народи Радянської країни до перемоги соціалізму.

Могутність і міць радянського суспільного і державного ладу особливо виявилися в роки Великої Вітчизняної війни, в ході якої була продемонстрована непереможність Радянської держави.

Могутня сила нашої партії, животворні джерела, що живлять її перемоги, — в революційній теорії, осяяній генієм Леніна, в безмежній вірності партії ленінізму. Ленінізм — марксизм епохи імперіалізму і пролетарських революцій — всеперемагаюче вчення. Протягом історії було висунуто багато різних теорій, які намагалися намітити шляхи розвитку суспільства і малювали картину майбутнього. Але це були теорії не науки, не зв'язані з практикою і боротьбою трудящих мас.

На протилежність цим вченням марксизм-ленінізм правдиво відображає матеріальні потреби розвитку суспільства. Його висновки і положення засновані на живому житті і впливають з нього. Марксизм-ленінізм — це вічно живе вчення, це — наукове вираження корінних інтересів робітничого класу, всіх трудящих. Він невинно розвивається і збагачується новим досвідом. Його велич, всеперемагаюча сила все глибше і повніше розкриваються перед світом на кожному новому етапі нашого руху вперед.

«Ленінізм, — вказується в Постанові ЦК КПРС «Про день пам'яті В. І. Леніна», — є великим життєстверджуючим ученням, яке освітлює шлях будівництва комунізму. Ленін живе у великих справах Комуністичної партії Радянського Союзу, в нових успіхах нашої Радянської Батьківщини, яка впевнено йде по шляху до комунізму».

Здійснюючи накреслення В. І. Леніна, партія розв'язує тепер завдання дальшого могутнього розвитку продуктивних сил соціалістичного суспільства, піднесення матеріального і культурного рівня життя радянського народу, здійснює заходи, спрямовані на поступовий перехід від соціалізму до комунізму. Комуністична партія послідовно проводить курс на всемірний розвиток важкої індустрії — цієї основи дальшого розвитку всього народного господарства і гарантії

неприступності рубежів нашої Батьківщини. Здійснюється ленінська ідея електрифікації країни. Партія наполегливо проводить заходи по дальшому могутньому піднесенню сільського господарства. Трудящі СРСР освоюють мільйони гектарів цілинних і перелогових земель, борються за збільшення врожайності всіх сільськогосподарських культур, за підвищення продуктивності тваринництва, за краще задоволення зростаючих потреб населення в продовольстві і товарах народного споживання.

Вироблена і неухильно проваджена в життя політика Комуністичної партії виражає корінні інтереси народних мас, служить дальшому зміцненню багатонаціональної соціалістичної держави, зміцненню нерушимого союзу робітничого класу і селянства, дружби народів СРСР. Вона дістає всенародну підтримку. Це яскраво виявляється в могутньому розмаху соціалістичного змагання за дострокове виконання п'ятої п'ятирічки, у високій активності трудящих, спрямованій на підвищення продуктивності праці і використання величезних можливостей і резервів, закладених в соціалістичному господарстві.

Комуністична партія — керівна сила радянського суспільства спрямовує трудову і політичну активність мільйонів радянських людей на здійснення величезних завдань комуністичного будівництва. Під керівництвом партії радянський народ веде боротьбу проти косності і рутини, проти самовдоволення і зазнайства, розчищає шлях всьому новому, передовому, наполегливо бореться за технічний прогрес в усіх галузях народного господарства. Партія провадить широку пропаганду марксистсько-ленінської теорії. Оволодіння кадрами революційною теорією є найважливішою умовою успішного розв'язання завдань, які стоять перед радянським народом. В нашій країні мільйонними тиражами видаються твори класиків марксизму-ленінізму. За рішенням ЦК КПРС Інститут Маркса — Енгельса — Леніна — Сталіна випускає друге видання Творів К. Маркса і Ф. Енгельса.

Ленінізм, будучи провідною зіркою радянського народу в його боротьбі за комунізм, робить могутній вплив на весь хід світової історії. Лише тридцять сім років відокремлюють нас від тих прославлених днів, коли ідеї Леніна дістали своє втілення в історичній перемозі Великої Жовтневої соціалістичної революції. Яку ж могутню життєстверджуючу силу мають ленінські ідеї, коли вони за такий короткий строк так змінили світ!

Справдилось передбачення великого Леніна про відпадання від капіталізму все нових і нових країн. Більше третини людства вирвалося з кайданів імперіалістичного гніту і споруджує світлу будову нового життя. Народи ряду країн Європи взяли свою долю у власні руки, встановили і зміцнюють народно-демократичний лад, успішно закладають основи соціалізму. Великий китайський народ здобув всесвітньоісторичну перемогу, що завдала могутнього удару по всьому фронтові імперіалізму, а нині успішно будує нове життя. Зростає робітничий рух у капіталістичних країнах, все ширше розгортається національно-визвольна боротьба в колоніальних і залежних країнах.

Як і передбачав Ленін, відбувається дальше загострення загальної кризи капіталістичної системи, наявне все більше поглиблення суперечностей капіталізму, зростання безробіття, дорожнечі, зубожіння трудящих. В результаті нестримної експансії американських імперіалістів все більше загострюється боротьба імперіалістичних монополій всередині капіталістичного табору. В своєму передсмертному шаленстві агресивні кола імперіалістичних держав намагаються штовхнути людство в безодню нової світової війни. Мирнолюбні народи згуртовують свої сили для того, щоб зірвати злочинні плани імперіалістичних паліїв війни.

Всеперемагаючі ідеї Леніна володіють нині умами мільйонів людей, стали рушійними ідеями нашого часу, які у відповідності з об'єктивними законами суспільного розвитку перетворюють світ на благо людини. «Ідеї Леніна, — говориться в Постанові ЦК КПРС, — живуть і перемагають у справах трудящих табору миру, демократії і соціалізму, в зростаючому і міцніючому міжнародному русі за мир і дружбу між народами, за демократію і соціалізм».

Радянський народ впевнено дивиться в майбутнє. Перед ним лежить освітлюваний ленінським вченням широкий і ясний шлях до комунізму. Його боротьбою керує, його героїчну працю мудро спрямовує загартована в боях слава Комуністична партія Радянського Союзу.

Під прапором Маркса — Енгельса — Леніна — Сталіна, під керівництвом Комуністичної партії — вперед, до перемоги комунізму!

(Передова «Правди» за 12 січня).

Щоденник екзаменаційної сесії

Перший екзамен

Відомо, що для студентів першого курсу перший екзамен є серйозним випробуванням. Крім безпосередньої оцінки знань він дає можливість судити про те, в якій мірі недавні школярі змогли оволодіти студентськими методами роботи. Лекції, практичні заняття, лабораторні роботи при відсутності щоденного контролю вимагають набуття навичок у плануванні самостійної роботи і серйозного ставлення до навчання, як до праці. Природно, що в 25 групі радіофізичного факультету день першого екзамену чекався з тривогою і хвилюванням, незважаючи на те, що до екзаменів всі готувалися серйозно.

За місяць до початку сесії комсомольці обговорили питання про підготовку до екзаменів, організували допомогу тим, кому у навчальній матеріалі давався важче. В групі не було пропусків лекцій без поважних причин, студенти добре підготувалися до складання заліків, регулярно відвідували консультації, і це полегшило підготовку до екзаменів.

І ось прийшов довгожданий день. Сесія почалася, екзаменом з загальної фізики. Одним з перших відповідав Сергій Дмитрієв. Він чітко і змістовно відповів на всі питання і одержав «відмінно».

Добре відповідали Володимир Леонтьєв, Людмила Спольнік і Анатолій Зв'ягін — вони готувалися до екзамену разом і всі троє одержали відмінні оцінки. Більшість студентів групи відповідали на «добре» і «відмінно», але виявилися і посередні знання.

Наслідок першого екзамену дозволяє зробити деякі

висновки. Слід відзначити, що 25 група має всі можливості для того, щоб зайняти одне з перших місць на курсі. Екзамен показав, що студенти вміють працювати організовано і наполегливо. Але група могла б мати більше відмінних оцінок і зовсім не мати посередніх. Зниження оцінок в більшості випадків мало місце внаслідок того, що ряд студентів не змогли чітко сформулювати визначень, зробити узагальнення. Тому вірна по суті відповідь набувала розпливчатого, невизначеного характеру. Так, наприклад, студент Кравець, розповідаючи про інерційні системи, не зумів точно виразити свою думку і важко було зрозуміти з його відповіді, яка з систем рухається і в якій з них виникають сили інерції, хоча матеріал він знав непогано. Так з'явилася перша посередня оцінка.

Деяким студентам просто не вистачало впевненості у своїх силах. Тільки тому одержала «добре» Людмила Григор'єва, яка мала всі можливості для того, щоб скласти екзамен на «відмінно». Відсутність впевненості у багатьох студентів привела до бажання скласти екзамен хоча б на «посередньо» і значно знизила кількість відмінних оцінок. Це загальний недолік не лише у студентів нашої, 25 групи, але і взагалі в багатьох студентів першого курсу. Кожному з них треба добре проаналізувати свій перший екзамен, врахувати припущені помилки і докласти всіх зусиль для того, щоб наступний екзамен скласти з кращими показниками.

Л. ЄНА,
студ. I курсу радіо-
фізичного факультету.

ОСТАННЯ СЕСІЯ

Студенти 5 курсу філологічного факультету (російський відділ) старанно готувалися до останнього екзамену останньої екзаменаційної сесії. Це був екзамен з історії філософії, курс якої був прочитаний доцентом О. С. Слабким.

Наслідки екзамену показали, що студенти серйозно поставилися до вивчення предмету. Відповіді були ловні, глибокі. Група склала екзамен без посередніх оцінок. 16 відповідей оцінено на «відмінно» і 18 на «добре».

Після екзамену О. С. Слабкий обговорив з групою наслідки екзаменів. В процесі обговорення він відзначив, що такі студенти, як Оглін, Шмеркіна, Шаріна, Грінченко, Серідіна, Журавльова, Шостак, Заливадний і ряд інших показали найбільш глибокі всебічні знання. Викладач побажав групі добре провести канікули і з новими силами розпочати підготовку до майбутніх державних іспитів.

О. ВОЛОВИК.

У першокурсників хімфаку

Іде зимова екзаменаційна сесія. Цього відповідальному періоду в житті нашої групи передувала ґрунтовна підготовка. Велику увагу приділили першокурсники екзамену з математики. Студенти багато працювали над теоретичним матеріалом і над розв'язанням задач.

Радіоні і схвильовані прийшли студенти I курсу хімфаку на перший в своєму студентському житті екзамен.

Трохи незвичайні обставини, але впевнені відповіді студентів свідчать про старанну підготовку. Глибокі і змістовні знання показав студент О. Бугаєвський, впевнено відповідали студенти Ю. Крутляк, А. Попов, В. Козлова. 10 чоловік одержали відмінні оцінки. Але треба відзначити, що деякі студенти, як наприклад Ю. Овчаренко, виявили несерйозне ставлення до занять.

Екзамен з математики на I курсі хімфаку показав, що комсомольці добре підготувалися і засвоїли матеріал першого семестру.

О. МОРГУЛЬ,
студ. I курсу хім. факту.

ВІДМІННО!

Днями першокурсники біологічного та геологічного факультетів університету склали екзамен з загальної хімії.

Студенти майже всі добре підготувалися до екзамену і продемонстрували ґрунтовні знання з цього предмету. Студентка біологічного факультету В. Третьякова докладно розповіла про марганцевокислі солі та їх властивості, про реакцію Бекетова. Її впевнена і змістовна відповідь була високо оцінена екзаменатором.

Відмінні оцінки одержали також студенти геологічного факультету В. Безпеченський, А. Ватуліна та інші. Добре відповідали студенти біофаку

А. Кравченко, А. Любарцева, В. Кривсун та інші. Але ряд студентів недостатньо оволоділи матеріалом. Посередню оцінку одержала В. Жирова (геологічний факультет). Зовсім слабо відповідав студент цього ж факультету А. Шевченко.

Ці товариші несумлінно поставилися до занять і мало працювали протягом семестру. Вони повинні врахувати свої помилки в майбутньому.

На фото: доцент О. Т. Давидов вручає студентці першого курсу біологічного факультету В. Третьяковій залікову книжку з оцінкою «відмінно».

Фото О. ЮХВИДА.

ЗВІТУЮТЬ ЧЕТВЕРОКУРСНИКИ

Ранок. Надворі ще ледь ледь розвидняється, але в нашому університеті вже почалося кипуче життя.

В будинку по вул. Трінклера, 8 ще панує тиша. Тут йдуть екзамени.

Біля 11 аудиторії на 3 поверсі розташувалася кулка хлопців та дівчат. Це студенти 2 групи 4 курсу економічного факультету. Одні з них поквалітивно перегортають сторінки конспектів та підручників — в останні хвилини раптом здалося, що забув, або навіть зовсім не вивчив найважливіший розділ. Ось білявий юнак щось повільно і докладно пояснює кільком дівчатам та хлопцям, що оточили його і уважно слухають розповідь товариша. Через кілька хвилин розпочнеться екзамен з народногосподарського планування, однієї з найважливіших дисциплін, якою повинні оволодіти майбутні економісти.

Рівно о 9 годині починається екзамен. Викладач доцент З. Л. Житницький привітно вітається з студентами і проходить до аудиторії. Екзаменаційні білети розкладені на столі, і перша четвірка «найсмільвіших» підходить до столу. Вони беруть білети і в аудиторії стає зовсім тихо. Чотири голови схилилися над листками паперу, і чути лише рипіння олівців. Тепер всі думки зосереджені навколо трьох основних питань, на які треба відповісти чітко і змістовно.

Першим до столу підходить П. Ільницький. Не квапно і докладно розповідає він про міроприємства Комуністичної партії і Радянської держави по покращенню планового керівництва народним господарством у п'ятій п'ятирічці. Розповідаючи про постанови Комуністичної партії та Радянського уряду, про децентралізацію управління і планування, народного господарства студент ілюструє свою відповідь різноманітними прикладами з різних галузей промисловості та сільського господарства. Далі він розповідає про показники асортименту і якості продукції у виробничій програмі промисловості. Ільницький підкреслює важливе значення якості продукції, говорить про наполегливу роботу працівників народного господарства над її підвищенням. У своїй відповіді він спирається на матеріали XIX з'їзду КПРС, численні постанови партії та уряду. «Досить», — каже викладач і з задоволенням ставить в заліковій книжці студента «відмінно».

Потім до столу підходить В. Кравченко, який теж одержує відмінну оцінку. А за дверима його радо зустрічають товариші, поздоровляють, розпитують про те, як він відповідав, які були питання.

Ось біля столу струнка, чорнява дівчина. Це староста групи, відмінницея навчання В. Хороших. Перше питання її білету — «Міроприємства Комуністичної партії та Радянського уряду по забезпеченню дальшого піднесення сільського господарства у п'ятій п'ятирічці і завдання поліпшення планування». Дівчина відповідає чітко і змістовно, впевнено оперує цифрами. Вона говорить про постанови партії та уряду,

про їх величезне значення для народного господарства нашої країни, розповідає про високі врожаї, одержані на нещодавно освоєних цілинних землях, про застосування методу вченого — новатора Т. Мальцева.

Багато чого хочеться розповісти дівчині. Адже наша радянська дійсність дає величезну кількість прикладів, що яскраво стверджують і ілюструють виконання постанов рідної Комуністичної партії та Радянського уряду. Але викладачеві вже ясно — студентка добре знає матеріал. Дівчина дає глибоку вичерпну відповідь і на останні два питання. Ще одне «відмінно» з'являється у заліковій книжці В. Хороших.

Один за одним підходять студенти до екзаменаційного столу. «Відмінно» одержують С. Гордієнко, Л. Ейкельман, «добре» — Н. Чернозуб, А. Гузенко, Є. Кемпа та ін.

Але не всі відповідають чітко і сміливо, часом буває так що студент знає матеріал, добре готувався до екзамену, але хвилювання заважає йому вірно і послідовно відповісти на запитання. Викладач задоволено схвильованих, додатковими запитаннями спрямовує відповідь у вірне русло.

Четверокурсники економічного факультету добре підготувалися до екзамену. Пройдено ще один етап шляху до оволодіння важкою і почесною професією економіста. Ще одна сесія вони на порозі п'ятого су. Бажаємо Вам успіхів у вивченні!

М. ВАСИЛ

Марксизм-ленінізм про релігію і шляхи її подолання

В буржуазному суспільстві в руках панівних класів релігія є опорою і знаряддям для поневолення трудящих. Вона і тепер використовується імперіалістичними силами для боротьби проти демократії і соціалізму. Релігія підтримує і скошує моральні сили у трудящих, прирікає їх в умовах капіталізму до безпросвітнього рабства.

Тому В. І. Ленін писав, що «Всі сучасні релігії і церкви, всі і всілякі релігійні організації марксизм розглядає завжди, як органи буржуазної реакції, що служать захисній експлуатації і задураненню робітничого класу».

Реакційна суть релігії особливо яскраво виявлена в діяльності католицької церкви, що вкріпає себе вічно ганьбою як звірствами середньовічної інквізиції, так і сучасними методами боротьби в союзі з імперіалістичними силами проти трудящих мас. Ватикан від імені бога протівидує нову війну, організує диверсії і змови в країнах народної демократії, закликає до походу проти Радянського Союзу.

За прямим завданням американських імперіалістів Ватикан брав участь в ряді антинародних змов, що провалилися, які мали на меті реставрацію капіталізму в країнах народної демократії і перетворення цих країн в колонії імперіалізму. Так була викрита змова кардинала Міндсенті в Угорщині, змови у Польщі, Чехословаччині та інших країнах. Ватикан католицької церкви показав себе як душителя вільної людської думки, провісника мракобесія, як вірні слуги американського імперіалізму.

Ватикан став тепер одним з головних центрів міжнародної реакції. Він виступає проти могутнього руху сучасності — руху за мир в усьому світі.

Все це свідчить про те, що релігія тепер використовується імперіалістами для увічнення рабства і соціального гніту в капіталістичних країнах, для боротьби проти демократії і соціалізму.

В нашій країні, де переміг соціалістичний лад, релігія вже не відіграє ролі духовної зброї в руках одних класів для поневолення інших. Внаслідок глибоких змін соціально-економічних умов життя в нашій країні більшість населення звільнилася від релігійних забобонів. Але це не означає, що в нас їх зовсім нема. Релігійні забобони тримаються ще в свідомості частини нашого населення, головним чином, силою традиції, звички, що вкоріювалися протягом сторіч. Вони безумовно заважають нашам радянським людям брати активну участь у будівництві комунізму.

Ось чому боротьба з релігійними забобонами на базі правдивої і глибокої науково-атеїстичної пропаганди є найважливішим завданням комуністичного виховання.

XIX з'їзд партії вказав на необхідність посилення ідеологічної роботи. Не можна забувати, що будь-яке послаблення впливу соціалістичної ідеології означає посилення впливу ідеології буржуазної, в тому числі і релігійної.

***

Що ж таке релігія? Як марксизм-ленінізм пояснює її походження?

«Всяка релігія є не чим іншим, як фантастичним відображенням у головах людей тих зовнішніх сил, які панують над ними в їх повсякденному житті,— відображенням в якому земні сили набувають форми неземних»,— писав Ф. Енгельс. Отже, релігія — це віра в існування надприродних фантастичних, або неральних істот (богів, ангелів і т. п.), створених уявою людей, безпорадних перед стихійними силами природи, або заданих соціальним гнітом.

Марксизм-ленінізм виходить з того, що джерело формування ухвального життя суспільства, джерело походження суспільних ідей, морі, релігійних поглядів і т. п. — це шукати в умовах матеріального життя суспільства, у суспільній будові, відбиттям якого і є релігія.

Релігія виникла ще у первісному суспільстві, коли надто недосконалому способу виробництва відповідав надто обмежений спосіб мислення. Вона виникла з найтемніших, неузких уявлень людей про природу. Стихійні сили природи, що оточували первісну людину, були для неї незрозумілими, загадковими. Тому вона наділяла ці сили природи надприродними властивостями і обожнювала їх. В цьому полягає причина виникнення релігійних вірувань, які існують не більше, як 100 тисяч років, в той час, як людство існує вже біля 1 мільйону років. Релігія виникла лише на певному ступені розвитку первісного суспільства.

Але якщо у первісної людини релігійні забобони розвивалися внаслідок її безпорадності в боротьбі з силами природи, то у людини сучасного класового експлуататорського суспільства релігійні забобони породжуються соціальним гнітом.

В химерних картинах про рай, створених фантазією людини, експлуатовані маси намагаються знайти забуття від земних страждань. Так раби в Римській імперії вбачали порятунком у християнстві, яке обіцяло їм блаженство на тому світі.

Отже, соціальна пригніченість мас, уявна безпорадність в експлуататорському суспільстві — це соціальна основа, на якій виринають релігійні уявлення. Протягом всієї історії експлуататорські класи всіляко підтримували релігійні вірування народу. Вони створили величезний апарат пропаганди релігії і використовують церкву як знаряддя духовного поневолення трудящих. В США, Англії та інших імперіалістичних країнах панівні класи і тепер лицемірно вихваляють демократію, свободу совісті і т. п., а в дійсності душять будь-яку вільну думку і застосовують найжорстокіші поліцейські міри проти пропаганди матеріалістичного, наукового світогляду. У США за пропаганду дарвінізму навіть кидують людей у в'язниці.

Містика, ідеалізм і релігійні погляди в нашій країні посилено розповсюджуються в всіх капіталістичних країнах. Ось один з прикладів пропаганди містики в буржуазних країнах.

В Брюссельському університеті відбувся прилюдний диспут на тему: «Чи існує пекло». На цьому диспуті серйозно «доводилося» існування пекла, разом з сатаною, чортами, з термічними агрегатами для піджарювання прищипків. Професор психології Ватле стверджував, що пекло існує і що він особисто розмовляв з духом покійного брюссельського банкіра, який скаржився йому: «Весь час горю і не згораю».

Прагнення буржуазних ідеологів до насадження ідеалізму і релігійних поглядів пояснюється тим, що «коли суспільство побудоване так, що мізерна меншість користується багатством і владою, а маса весь час терпить «нестатки» і несе «тяжкі обов'язки», то цілком природне співчуття експлуататорів до релігії, яка навчає «покірно» терпіти земне пекло заради небесного, нібито раю» (В. І. Ленін).

В нашій країні, де знищена експлуатація людини людиною, соціальні корені релігії ліквідовані. Але релігійні забобони ще існують у свідомості частини радянських людей.

Шкідливість релігійних забобонів полягає в тому, що релігійне вчення не сумісне з науковим світоглядом і суперечить корінним інтересам і завданням комуністичного будівництва.

Релігія вчить трудящих вважати земне життя якимсь короточасним існуванням. Краще майбутнє людини пов'язане начебто з міфічним загробним життям. Віра в загробне життя ідейно спустошує радянську людину, розвиває в ній почуття крайнього індивідуалізму, паралізує її волю в боротьбі за комунізм.

Праця — вирішальний фактор у розвитку суспільства. Вона створила всю матеріальну і духовну

Доц. А. РІСТО,
зав. кафедрою філософії ХДУ

Його культуру, а згідно з релігійним вченням — праця є «прокляттям божим», карою людям за їх пріхри. Виховуючи такий погляд на працю, релігія протистоїть комуністичному ставленню до неї.

Релігія також протистоїть вихованню колективізму і товариського взаємодопомоги. Вона заважає подоланню буржуазного індивідуалізму і егоїзму, заважає зміцненню морально-політичної єдності радянського суспільства.

Все це говорить про те, що релігія і наука не сумісні речі. Наука неперечно доводить, що світ існує вічно, що він не створений ніким, а вічно розвивається за законами рухомої матерії, і не потребує ніякого «світового духа» чи бога.

Наука, пізнаючи і розкриваючи закони навколишнього матеріального світу, допомагає людині оволодіти силами природи і використати їх. Релігія ж прирікає людину до рабського схилення перед силами природи і твердить, що людина не може пізнати законів природи. Якщо наука є невичерпним джерелом сили і могутності людини, то релігія — джерело безсилля і безволля.

Лише за допомогою науки можна досягти нового високого піднесення в розвитку промисловості і сільського господарства, забезпечити дальший могутній розвиток виробничих сил країни, підвищення матеріальний і культурний рівень життя трудящих.

Наука завжди спирається на перевірні факти, які стверджуються самим життям, а релігія спирається на біблейські казки.

Ворожим радянській ідеології є також погляд релігії на жінку. Релігія всіма засобами освічає економічне і політичне поневолення жінки. Закони експлуататорського суспільства, що ставлять жінку в принижене становище, церква видає за закони, начебто створені самим богом. Тому справедливо писав М. Горький, що «жінці дуже добре треба зрозуміти, що церква — стародавній невтомний і найжорстокіший ворог її».

В нашій країні, де жінка є повноправним членом суспільства, активним будівником комунізму, вчення церковників у відношенні жінки є реакційним закликом до повернення рабського минулого. Це заважає розвитку і зміцненню комуністичної моралі і сім'ї.

З цього видно, що релігійна ідеологія в самій своїй основі ворожа науці, комунізму, ворожа корінним інтересам трудящих.

Чим же пояснити, що в нас ще є релігійні забобони і що деяка частина членів нашого суспільства продовжує вірувати? Релігія в нашій країні виступає як пережиток колишнього суспільного ладу. Існування цих пережитків пояснюється відставанням росту свідомості від суспільного життя, від зміни умов матеріального життя суспільства. Й. В. Сталін говорить, що «...у суспільному житті, спершу змінюються зовнішні умови, спершу змінюється становище людей, а потім відповідно змінюється їх свідомість».

Незважаючи на те, що умови матеріального життя нашого суспільства корінним чином змінилися і що в ньому назавжди зникли причини, які народжують релігію, у свідомості окремих людей продовжують жити старі релігійні уявлення, які мають величезну консервативну силу.

Живучість релігійних пережитків пояснюється також наявністю капіталістичного оточення. Імперіалісти через будь-які канали намагаються вплинути на ідеологію наших людей, зміцнювати і оживляти в їх свідомості всі пережитки минулого, в тому числі всіляку містику і забобони. Тому будь-яке послаблення науково-атеїстичної пропаганди приводить

до активізації церковників та сектантів, які є пропагандистами релігії.

Як і всі пережитки минулого, релігійні забобони дуже живучі і не зникають самі по собі. З ними треба боротися.

Часто можна почути такі заяви: якщо релігія шкідлива, то чому б в цьому випадку не закрити церкву, не заборонити церковникам проводити свою роботу?

Ясно, що такі засоби «боротьби» з релігією органічно чужі марксистсько-ленінському розумінню цього питання.

Наша соціалістична держава є найдемократичнішою державою в світі. Тому боротьбу проти релігії треба проводити так, щоб вона в наших умовах зміцнювала морально-політичну єдність радянського суспільства. Боротьба з релігією у справжньому марксистсько-ленінському розумінні ні в якому разі не означає боротьби проти віруючих. Ленін ще в 1905 році писав: «Всякий повинен бути цілком вільний сповідувати яку завгодно релігію або не визнавати ніякої релігії, тобто бути атеїстом, яким і буває, звичайно, кожний соціаліст. Ніякі відмінності між громадянами в їх правах, в їх залежності від релігійних вірувань зовсім не допустимі».

Між тим це ленінське положення про методи боротьби з релігійними забобонами в наших умовах іноді забувається, і тоді трапляються помилки в атеїстичній пропаганді серед населення. В постанові ЦК КПРС від 10 листопада 1954 року вказано на ті помилки. «Замість розгортання систематичної копії роботи по пропаганді природничо-наукового знання і ідейної боротьби з релігією в окремих центральних і місцевих газетах, а також у виступах деяких лекторів і доповідачів припускаються образливі випадки проти духовенства і віруючих. Трапляються випадки, коли на сторінках преси і усних виступах пропагандистів деякі служителі релігійних культів і віруючі безпідставно зображуються як люди, що не заслуговують політичного довіря».

Далі в тій постанові ЦК КПРС нагадує, що подібні помилки в антирелігійній пропаганді докорінно суперечать програмі і політиці Комуністичної партії відносно релігії і віруючих. Не можна припускати адміністративного втручання в діяльність релігійних об'єднань. Не можна припускати образження почуттів віруючих. Багато віруючих громадян є чесними людьми, що беруть активну участь у житті нашої країни, сумлінно виконуючи свій громадянський обов'язок перед нашою Батьківщиною. Тому до цих віруючих треба ставитися дуже чуйно, повсякденно терпляче і вміло роз'яснювати наш матеріалістичний світогляд і допомогти їм звільнитися від релігійних забобонів, але не образжати їх почуттів і не брати їх під політичний сумнів лише тому, що вони знаходяться ще в полоні релігійних забобонів. Ось чому боротьба проти релігійних пережитків і тепер повинна проводитися як ідеологічна боротьба науково-матеріалістичного світогляду проти релігійного.

В. І. Ленін підкреслював, що ми боремось проти релігії ідейним і лише ідейним шляхом — нашим словом, нашою пресою. Релігія завжди паразитує в темних, незрозумілих питаннях. Вона міститься найчастіше там, де є темрява і неучтство, куди не проникає світло науки. Завдання полягає в тому, щоб силою наукового світогляду вигнати релігійні марновірства з усіх кутків, де вони ще збереглися, щоб наші люди на всі питання, що їх хвилюють, шукали відповідь не в релігії, а в науці. Єдиним засобом для цього є розповсюдження наукових, атеїстичних і політичних знань. Отже, потрібна велика ідейно-виховна робота по подоланню релігійних забобонів.

Іноді можна почути заяви, що Комуністична партія і Радянська держава начебто змінили своє ставлення до релігії. Внаслідок цього в деяких міських послабляти антирелігійну пропаганду.

«Ми повинні, — писав Ленін, — боротися з релігією. Це — азбука всього матеріалізму і, отже, марксизму». Ось що азбуку забули деякі партійні і радянські працівники, які стали осторонь антирелігійної пропаганди. По відношенню до радянської держави релігія є приватною справою. Радянська держава проголосила свободу совісті. Вона не підтримує релігійні матеріально, ні авторитетом влади, ні нав'язує громадянам ту чи іншу релігію. Це знайшло своє відбиття у статті 124 Конституції СРСР, де сказано, що «з метою забезпечення громадянам свободи совісті церква в СРСР відокремлена від держави і школа від церкви, свобода відправлення релігійних культів і свобода антирелігійної пропаганди визнається за всіма громадянами». Тут ясно і чітко визначено ставлення Радянської держави до релігії. Але по відношенню до Комуністичної партії релігія не є приватною справою. «Щодо партії соціалістичного пролетаріату — писав В. І. Ленін, — релігія не є приватна справа. Партія наша є союз свідомих, передових борців за визволення робітничого класу. Такий союз не може і не повинен байдуже ставитися до несвідомості, темряви, або мракобесництва у вигляді релігійних вірувань». Тому партія проводить боротьбу проти нейтральності членів партії по відношенню до релігії. Кожний член Комуністичної партії повинен бути непримирним атеїстом, проводити боротьбу з релігією.

Кожна партійна організація зобов'язана проводити повсякденно вмілу наукову антирелігійну пропаганду, виховуючи трудящих в дусі марксистсько-ленінського світогляду.

ЦК КПРС вимагає посилення боротьби проти пережитків капіталізму у свідомості людей, поліпшити роботу по комуністичному вихованню трудящих. Це означає, що треба проводити боротьбу і проти релігійних пережитків, що необхідно роз'яснювати всім радянським людям, як партія ставиться до релігії, роз'яснювати походження і суть релігії, несумісність наукового і релігійного світогляду, корінну протилежність комуністичної і релігійної моралі і т. д. Необхідно особливо широко розгорнути пропаганду матеріалістичного світогляду серед віруючих людей, розповсюджувати наукові знання про походження землі, про сонячну систему, про походження життя на Землі, походження людини і т. д., залучаючи до пропаганди широкі верстви міської і сільської інтелігенції. Така пропаганда повинна мати воєвничий характер. Треба в позиції матеріалістичного світогляду переконливо роз'яснювати антинауковий характер релігії.

Боротьба з релігійними забобонами не може бути залишеною на самоплив. Необхідно враховувати місцеві умови, національні особливості, статевий і віковий склад населення.

Треба не відштовхувати віруючих людей, а залучати їх до свідомого будівництва комунізму. Комуністична партія виходить з того, що лише шляхом наполегливої виховної роботи, впровадження соціалістичної ідеології, пропаганди наукових знань, шляхом всебічного розкриття суті релігії, її коренів, її реакційної ролі, вдасться остаточно виправити релігійні забобони, які ще збереглися у деякій частині населення і заважають зміцнювати соціалістичну свідомість, активно боротися за побудову комуністичного суспільства.

«СТАЛІНСЬКІ КАДРИ»

Стор. 3 18 січня 1955 р.

Про ф. Г. О. ЛЕММЛЕЙН

На кафедрі фізики Харківського університету з 1902 по 1906 р.

У вересні 1902 року за рекомендацією професора О. П. Грузинцева я був обраний асистентом фізичного кабінету Харківського університету.

Весь фізичний кабінет містився у ті часи на першому поверсі старого будинку. Лаборантська, вірніше майстерня, — це зовсім маленька кімната. Працювати удвох з механіком тут було важкувато. Тому я пізніше, з дозволу професора, влаштувався у лабораторію.

У 10 годин з'являвся професор О. П. Грузинцев. З'ясувавши в короткій бесіді з ним тему наступної лекції, ми піднімалися вузькими сходами на другий поверх, у так звану велику фізичну аудиторію на 125 місць. Тоді ця аудиторія була обладнана дуже погано — не було електрики, водопроводу, експериментального столу. Всі прилади і апарати доводилося кожного разу тягати з музею через всю лабораторію. Пізніше до фізичного кабінету приєднали ще одну маленьку, прохідну кімнату. Тут можна було підготувати деякі досліди, тут Олексій Петрович Грузинцев приймав іспити у студентів.

Олексій Петрович Грузинцев читав курс дослідної фізики для студентів-математиків, а потім для математиків і природознавців разом. Експерименти були добре підготовлені нами — мною і механіком Михайлом Станіславичем. Я одразу ж відчув лекторське мистецтво О. П. Грузинцева. Блискуче володіння математичним методом, загострюючи увагу слухачів на фізичній суті питання, надзвичайно просто і образно пояснював він важкі поняття університетського курсу фізики.

У фізичному кабінеті були рекомендовані студентам посібник до практичних занять з фізики Вейнберга і Точдловського і книжка Лермантова. Крім цього, для зручності до кожної роботи я склав пояснення і написав їх на брістольському картоні.

Стаття друкується у скороченому вигляді.

Професор Глеб Олександрович Леммлейн народився 6 лютого 1875 року в Одесі. З 1902 по 1906 рік працював у Харківському університеті. Потім викладав загальну фізику у вузах Тбілісі, Сталіно, Ленінграда і Москви. Вмер проф. Г. О. Леммлейн у Москві 13 липня 1954 р., незабаром після закінчення цієї статті.

Приступили до практичних занять 20 студентів-математиків. Працювали по двох за кожним приладом. Професор Грузинцев у перший день практикуму весь час перебував у лабораторії, пізніше керівництво практикумом він цілком доручив мені.

На хронштейнах біля стіни у фізичному кабінеті був встановлений електромір типу Москара і дзеркальний гальванометр. Під аркою на окремому столі стояла чудова електростатична машина. Для точних оптичних вимірювань існувала маленька, темна кімнатка, вірніше шафа, з вікном і дверима, що виходили у лабораторію.

Проводити досліди у фізичному кабінеті Харківського університету тоді було абсолютно неможливо, доводилося кілька разів припиняти роботу, щоб не заважати практикуму студентів.

До мене у лабораторію почали навідуватися молоді хіміки і фізики-хіміки, які цікавилися дослідями. Часто бували у мене Анатолій Андрійович Агафонов, студент П. І. Єлагін, лаборант Ю. В. Коршун потім професор, Г. Ю. Тимофеев, теж потім професор, М. І. Сахаров і інші. Ми обмінювалися невеликими доповідями. У цьому гуртку я демонстрував кілька простих дослідів з радієм: свічення платино-цирконієвого екрану у промінні радіо, зняття заряду з електроскопу. В 1904 р. разом з А. А. Агафоновим я приступив до вивчення радіоактивності металів і органічних речовин.

В 1904 році за пропозицією професора А. М. Краснова і Струко-

ва я був обраний на посаду земського метеоролога. З 1 вересня 1904 року я почав керувати метеорологічною мережею губернского земства, залишаючись лаборантом фізичного кабінету Харківського університету. Поточною роботою по перевірці спостережень займалися Семілетов і агроном Колишкін. Зв'язки з спостерігачами і головною фізичною обсерваторією доводилося підтримувати мені.

Для перевірки приладів і інструментування спостерігачів я побував майже у всіх повітових містах губернії. У Сумах, Куп'янську і Старобельську організував станції другого розряду. Двічі на місяць випускав метеорологічний бюлетень у «Південно-Російській сільськогосподарській газеті», надрукував 1 том матеріалів по кліматології Харківської губернії і опублікував план дальшого розвитку земської метеорологічної мережі.

В січні 1905 р. почалася перша російська революція. В революційних подіях, взяв участь і Харківський університет. Разом з Ю. В. Коршуном ми готували розривні снаряди для збройного повстання. За містом я разом з т. Артемом випробував вибухову потужність наших бомб. У жовтні 1905 року я був заарештований жандармами і ув'язнений до Харківського виправного арештанського відділу, а у 1906 році згідно розпорядження департаменту поліції засланий у Зирянський край.

Але мені вдалося ще раз побувати у Харкові і зустрітись з деякими професорами і товаришами. У 1914 році я почав працювати фізиком у Б. Б. Голіцина в головній фізичній обсерваторії у Петербурзі. У вересні 1915 р. я приїхав до Харкова складати, з дозволу міністра народної освіти, державні і магістерські іспити. 9—22 вересня 1915 року я склав екзамен з механіки. Мені залишалося скласти ще два екзамена з фізики і математики, і я почав до них готуватися, але раптом був заарештований і знову висланий з Харкова.

В цей день радісний і святковий вигляд мали обидва зали головного корпусу ХДУ. Від люстри протяглися ажурні, наче зроблені з снігу нитки до гарної, прикрашеної різнобарвними іграшками і лампочками великої ялинки.

Сьогодні в цьому залі незвичайні гості — діти співробітників університету прийшли для того, щоб повеселитися і потанцювати навколо ялинки. Разом з ними весело співають і танцюють Дід Мороз, Снігуронька, красуня Зима. Цікавий і різноманітний концерт показала дитяча самодіяльність університету. Майстерно виконали китайський танок Н. Осипова, Є. Петрова і Бородаєвська. Дуже добре були виконані колгоспна полька, норвезький танок і багато ін. Але ось в залі наступила тиша — бабуся Орина розповідає чудову казку про 12 місяців. Перед очима маленьких слухачів — ліс, дерева, обшиті снігом, маленька дівчинка, що шукає проліска, січень у білому кожусі і багато інших казкових героїв.

Весь вечір веселилися діти навколо ялинки, а після цього одержали подарунки. Довго згадуватимуть діти про своє веселе свято.

Треба сказати, що в цьому році ялинка була краще організована, ніж у минулі роки. В організації свята брали участь співробітники університету і батьки — тт. Шугенко, Гончарова, Бородаєвська і ін. Виступами дитячої самодіяльності і оформленням костюмів керували тт. Воронцова, Ширай, Тутьельман. Велику допомогу подав також місцевий комітет.

Хочеться подякувати всім, хто брав участь у підготовці свята, яке принесло багато радощів нашим дітям.

Р. ЧОПП,
співробітник університету.
Фото О. ЮХВИДА.

Про роботу науково-методичної комісії фізико-математичного факультету

За учбовим планом курс загальної фізики починається на фізичному відділі у першому семестрі. В цьому курсі вже на самому початку застосовуються деякі поняття з вищої математики. Методична комісія разом з кафедрами експериментальної фізики і методів математичної фізики зайнялася погодженням програм і робочих планів курсів загальної фізики і вищої математики. Тепер початок читання курсу загальної фізики відсунуто на один місяць, а замість цього збільшена кількість лекцій з вищої математики у вересні, і студенти-фізики одержують потрібні для слухання курсів фізики відомості з вищої математики своєчасно.

Науково-методична комісія разом з кафедрами переглянула учбовий план математичного відділення і розробила новий проект учбового плану. Після обговорення на Вченій раді університету цей проект був відправлений у Міністерство вищої освіти і основні його положення були затверджені Міністерством.

Велику увагу кафедри фізико-математичного факультету приділяють організації і обліку самостійної роботи студентів. З ряду курсів (загальна фізика, математичний аналіз, теоретична механіка і ін.) практикуються колоквіуми. З курсу вищої математики застосовуються індивідуальні домашні завдання по закінчених розділах. Викладачі, які ведуть практичні заняття,

приймають домашні завдання, причому задача супроводжується опитуванням, яке має на меті з'ясування як засвоїли студенти відповідні розділи курсу.

Але слід вказати на недоліки, які мали місце під час проведення колоквіумів.

Частина студентів-фізиків першого і другого курсів в дні колоквіумів з фізики пропускати лекції і практичні заняття з інших предметів, що приводило до дезорганізації учбового процесу.

При правильній організації колоквіуму студенти заздалегідь не попереджаються про день колоквіуму. Крім цього, неприпустиме перетворення колоквіумів у щось подібне до іспиту.

Кафедрами фізико-математичного факультету проводиться велика робота по виданню підручників і методичних посібників. Так, наприклад, видається курс лекцій з диференціальної геометрії — професора О. В. Погорелова, курс лекцій з варіаційного обчислення — професора Н. І. Ахїєзера, методичний посібник з вищої алгебри для заочників — професора А. К. Сушкевича. Видані методичні посібники для заочників з математичного аналізу і з диференціальних рівнянь — професор Г. І. Дрінфельда, з аналітичної геометрії — доцента Л. Гіршвальда. Доцент Л. Пятигорський упорядковує збірку задач з теоретичної фізики.

Проф. Л. БЛА

Редактор Г. ПОГ

Більше уваги фізичному практикуму

Загальний фізичний практикум складається з лабораторних робіт з механіки, молекулярної фізики, електрики і оптики. Практикум повинен забезпечити безпосереднє ознайомлення студентів з основними фізичними явищами, сприяти глибшому вивченню загального курсу фізики, а також розвивати експериментальні навички.

Відповідно до рішення ЦК КПРС і Ради Міністрів СРСР, що вимагає поліпшення підготовки спеціалістів, глибоке вивчення теоретичного і експериментального курсу фізики набуває особливо важливого значення, тому що під час навчання в 6-ому — 10-ому семестрах студенти набувають в основному знання з своєї майбутньої вузької спеціальності — окремих галузей фізики.

Протягом тижня в лабораторіях загального практикуму практичні заняття проходять біля 850 студентів фізико-математичного, радіофізичного, біологічного, хі-

«СТАЛІНСЬКІ КАДРИ»
Стор. 4 18 січня 1955 р.

мічного, геологічного, факультетів. В останні роки спеціальні лабораторії значно поширилися, одержали найновіше обладнання, але загальний фізичний практикум не тільки не поповнився, але вже застаріле обладнання ще більше зіпсувалося. Разючим фактом є те, що значна частина схем і приладів за датами випусків належить до початку ХХ сторіччя. Але ж фізика з того часу пішла далеко вперед і вітчизняна промисловість випускає чудові сучасні прилади і обладнання! Загалом рівень лабораторних робіт надзвичайно низький і не відповідає сучасним запитам підготовки висококваліфікованих спеціалістів. Причиною такого стану загального практикуму є те, що все нове обладнання надходить в спеціальні лабораторії, а всі співробітники, що обслуговують практикум, працюють в основному в цих лабораторіях. Тому вони мало зацікавлені в поліпшенні роботи фізпрактикуму.

Асистенти, що працюють на фізпрактикумі, приділяють мало уваги підготовці тут нових робіт.

На роботу фізпрактикуму звернув увагу ректор університету професор І. М. Буланкін. Ректор відвідав лабораторії і дав вказівки окремим кафедрам виділити відповідне обладнання для поліпшення роботи практикуму.

Нещодавно декан фізико-математичного факультету скликав спеціальні збори, присвячені питанню поліпшення роботи практикуму і поповнення його обладнання. Зараз окремі асистенти закріплені за лабораторіями практикуму. Вже надійшла частина нового обладнання. Необхідно, щоб деканат фізико-математичного факультету і відповідні кафедри приділяли більше уваги поліпшенню роботи і поповненню обладнання лабораторій загального фізичного практикуму.

Нема сумніву в тому, що модернізація обладнання практикуму поліпшить якість навчання студентів експериментальним навикам, а також засвоєння загального курсу фізики.

Т. КЛИМЕНКО.